

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

БАҲОСИ 2 СЎМ

У Ш Б У

С О Н Д А:

● **ҲАҚИҚАТНИ АЙТИБ**
● **ҚАЛТАК ЕДИ**

2-БЕТ

● **НИНЗА —**
● **«КЎРИНМАС ОДАМ»**

7-БЕТ

● **ҲАЛОЛ ЎҒИРЛАНГАН**
● **ҚУЙ**

8-БЕТ

БОРИНИ
ЕБ ТУРАЙЛИК

ЖАМҒАРМА

Сирдарё вилояти бўйича 510 нафар ногирон бола бор. Болалар жамғармасининг вилоят бўлими уларнинг турмуш шароитини яхшилаш, керакли дори-дармон билан таъминлаш борасида ижон қадар кўмак бермоқда. Яқинда шундай муҳтож болаларнинг 30 нафарига ногиронларнинг махсус аравачаси тарқатилди. Бундай хайрли ишларни амалга оширишда болалар жамғармаси билан биргаликда вилоят соғлиқни сақлаш бўлими, шунингдек вилоят ХДП раҳбарлари ҳам ёрдамини аямаяптилар.

Яқинда Гулистон шаҳрининг «Маҳалла» посёлкасидаги Болалар уйида 6 нафар гўдакнинг суннат тўйи бўлиб ўтди. Анъанага айланаётган бундай хайрли маросимни ўтказишда савобгалаб ташкилотлар жамоаси яқиндан ёрдам бермоқдалар.

ФАОЛИЯТИДАН

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:

**РАҲБАР МАҲБУСНИНГ
КУНДАЛИҚЛАРИ**

ҲАЛИМ САЙИИД:

**«ДЕТДОМ» БОЛАСИНИНГ
ШАЖАРАСИ**

Бир куни

ХАЛТАГА ТУШГАН ШЛЯПА

Уқувчилик йилларимиз қардош Озар элининг пойтахти Боку шаҳрига саёҳатга боргандик. Шаҳардаги тарихий обидалару, замонавий меъморчилик намуналари билан бирга турли қизиқ воқеалар ҳам ёддан чиқмас хотира бўлиб қолди...

Шаҳарни томоша қилиб юриб маҳаллий ёшлар билан танишиб қолдик. Ҳеч бир таржимонсиз ҳам бир-биримизни тушунганлигимиз сабабли суҳбатимиз қизиқ кетди. Бир пайт Мамед исмли бола:

— Анови киши комбайнчими?— деб сўраб қолди, пўрим кийинган раҳбаримизни кўрсатиб.

— Нега комбайнчи бўларкан, раҳбаримиз,— деб жавоб бердик биз.

— Унда нима учун шляпа кийиб олган?— яна сўради Мамед.

— Нима қипти?— ҳайрон бўлдик.— Ҳамма кияди-ку уни. Айниқса, хўжайинлар.

— Бизда шляпани комбайнчилар кийишади...

Суҳбатимиз қўлоғига қаланган шекилли, раҳбаримиз бизни қақриб боплаб уришиб берди. «Ҳар ким билан гаплашавериш, ҳар хил гапларга қўлоқ солиш яхши эмас»лигини қайта-қайта уқтирди, ва... шляпасини ечиб, қўлидаги халтага солиб қўйди. Бечора шляпа Тошкентга келиб поезддан тушгунимизча халтада ётди...

Дармонбек ИБРОҲИМОВ
Сирдарё вилояти.

ЕТТИ КУН

ҲАЖИНГИЗ ҚАБУЛ БЎЛСИН

Андижон туманидаги Ҳокан қишлоғида истиқомат қилувчи Ғуломжон Ҳалилов падари бузруквори билан кенгашиб, ҳаж сафарига йўлланган пулга маҳалла болалари учун 50 ўринли боғча қуриб берди.

МЕНИНГ ЎҒРИГИНА БОЛАМ

Олтинсой туманидаги Хўжасоат қишлоғида истиқомат қилувчи Бўри бобо Маматқуловнинг уйдан видеомагнитофони ғойиб бўлди. Туман ички ишлар бўлими из қувди. Маълум бўлишича, видеомагнитофони Бўри бобонинг невараси ўмариб кетган экан. Тергов пайтида невара бобосининг эски шими ва кўйлақларини ҳам «ҳалоллаб» кетганлигини бўйнига олди.

ВАХШИЙЛИК

Боғот туманидаги «Ленинизм» жамоа хўжалиги ҳудудига оғир жиноят содир бўлди. Шу ерлик Авазжон Худойберганова ҳамда унинг қизлари Султонпошша ва Кумуш Рўзиеваларни номаълум шахслар ваҳшиёна ўлдиришган. Хонадоннинг кенжаси Мардон Рўзиев шифокорлар ёрдами билангина омон қолди. Жиноятчилар қидирилмоқда, дея хабар беради мухбиримиз Рўзимбой Ҳасан.

И. КАРИМОВ — ҚОРА БЕЛБОҒ СОҲИБИ

Жумҳурият таэквандо терма жамоаси таркибига собиқ СССР, жумҳурият чемпионлари, халқаро мусобақаларнинг ғолиблари ва жаҳон чемпионатининг бронза совриндорлари бор. Бироқ... Ўзбекистонда атиги икки кишигина қора белбоғ ва бешинчи малака соҳибидир. Улар таниқли спортчи, таэквандони ривожлантириш марказининг бошлиғи Вольмир Лигай ва Ўзбекистон Президенти Исроҳ Каримовлардир. («Тадбиркор»).

ҲАҚИҚАТНИ АЙТИБ КАЛТАК ЕДИ

Чирчиқдаги «Капролакта» кимё комбинати ходимларидан бири ҳамкасбларини қовурдоқ билан меҳмон қилди. Сўнгги пайтда бу хил овқатнинг мазасини деярли унутиб юборишган ҳамкасблар ҳам мактовни аяшмади. Бундан талтайиб кетган мезбон беҳос ҳақиқатни айтиб юборди: еганлари оқ каламушнинг гўшти экан. Меҳмонлар мезбонни ўласи қилиб калтаклаб, ҳовлиси ва каламуш фермасини вайрон қилишди.

«МЕНИ ОЛИБ КЕТИНГ, ЖАНОБ!»

Тошкентдаги «Служба Семье» бюросига ўзбек қизларидан тушайтган аризалар сони кўпаймоқда. Уларнинг кўпчилигида қизларимиз амриқолик ўзбек йигитларига турмушга чиқиш орзусида эканлигини билдиришган.

ХАЙР ЛЕНИН! АССАЛОМ, МАНГУБЕРДИ!

Урганчининг бош майдони Жалолиддин Мангуберди номи билан аталадиган бўлди. Майдонда бобомизнинг ҳайкали қад ростлаши кўзда тутилган, деб хабар беради С. Сиронов.

АЛАМ ҚИЛГАНДА

Суратчи: О. ШЕМАКОВ

Сўнгги вақтларда ҳадеб нарх-навоининг ошаётганлигини эшитаверишданми ёки бошқа сабабми, ишчилик, ижод аҳлининг қўлоғи тез-тез оғрийдиган бўлиб қолди. Ҳатто баъзилари эшитмайдиган даражага бориб қолмоқда. Бу албатта, ачинарли ҳолат. Жамиятимизнинг фақир фуқаролари ҳисобланмиш бу тоифа инсонларнинг аҳволи анча мушкуллашди деб ҳавотирлангандик. Йўқ, андак адашибмиз. Аҳли ижод биз ўйлаганчалик анвойи эмас экан. Тунов кунни биттасини учратиб қолдим. Дуп-дуруст (туф, туф, кўз тегмасин!) Илгари бир гапни ўн қайта такрорлайвериб, хунобингиз ошарди. Ҳозир эса... Эҳ-ҳе, нақ локатор дейсиз. Менинг ҳам қизиқонлигим қолмаганда, бу сирни аниқламагунча тинчимадим. Билсам, ҳеч қандай муъжиза рўй бермаган.

Биринчидан, бу Оллоҳнинг марҳамати бўлса, сўнгра 2-Тошкент Давлат тиббиёт

олийгоҳи таркибига очилган эшитишни қайта тиклаш марказининг ассистенти Шохимардон Хўжановнинг санъати экан, холос.

Хўжанов дегани тасаввуримдаги оппоқ сочли, қориндор, кўзойнак таққан профессор эмас, ёши 35 нинг нари-берисидаги ўзимиз қатори камсуқум инсон экан.

У кишининг айтишича, қўлоқдан йиринг оқиш касаллиги ҳозир кенг тарқалган бўлиб бу соҳада ҳам, МДХ давлатлари орасида биринчи ўринда эканмиз. Бунга нархнаво ошшининг ҳеч қандай алоқаси йўғу, бироқ экологик аҳволнинг ёмонлашганлиги жиддий таъсирини ўтказётган экан.

Ушбу марказ 1980 йилда профессор Акрам Мўминов раҳбарлигида ташкил топган. Унинг шоғирдлари Ш. Хўжанов, Х. Матқулиевлар шу кунгача юзлаб беморларнинг «қўлоғини очиб» эл орасида обрў топаётган шифокорлардан. «Мураккаб типдаги операцияларимизнинг 70-80 фоизи муваффақиятли чиқмоқда»,— дейди врач.

Бунда албатта фан-техника ривожининг роли катта, лекин шифокорнинг беморга бўлган муносабати ҳам эътибордан четда қоладиган иш эмас. Ҳозир касалхоналарда малакали врачлар ҳам, тиббий асбоб-ускуналар ҳам етарли, аммо суҳбат асосида шунга амин бўлдим-

ки, ҳали бизда Хўжановлар кам экан.

Шохимардон аканинг амал қиладиган таомили шундай: Беморни, аввало ширин сўз билан сийлаш ва унга меҳр кўзи билан боқиш, бошқа ҳар қандай дори-дармон кейинги ўринларда туради. Шундай муомалада бўлгинки, бемор соғайишига шаксиз ишонсин. Бу ҳам унинг шиори. Албатта, устози Акрам Мўминов берган ўғит ва сабоқлардан чиқарган хулосаси.

Оқ-қорани таниган, яхши-ёмоннинг фарқига борадиган инсонларнинг кўнглини кўтариш, ширин сўз билан дардига малҳам бўлиш балки осондир. Бироқ ҳали ақлини танимаган, яхши-ёмоннинг фарқига бормайдиган

гўдакин нима деб овутиш мумкин!

«Фақат жарроҳлик санъатининг ўзи етарли эмас, ҳақиқий шифокор бўламан деган одам тилсиз гўдак билан ҳам «тиллаша» олсин. Унинг дардини ҳис этсин. Шундагина мақсадга эришад»,— дейди Шохимардон ака.

Яшил қалпоқ кийган у инсон тажрибали шифокоргина эмас, руҳшунос ҳамдир. Руҳни тетиклаштириш, умид уйотиш, ишончини мустаҳкамлаш, сўнгра тигдан фойдаланиш — унинг асосий муложа усули шулардир.

Унинг хузуридан қайтаётиб, яна бир «фақир»ни учратиб қолдим. Овозимни баралла қўйиб гап бошладим, бирдан... сасим ўчди. Чунки «қўлоқсоз уста» билан суҳбатлашгач, у ердаги беморларнинг кўтаринки кайфиятига ғувоҳ бўлгач, бундай муъжизадан ҳеч ажабланмадим.

Юсуф ЗИЁД

ҚУЛОҚСОЗ УСТА

Ҳовли ўртасида уюб ташланган паранжилар ловуллаб ёниб ётибди...

«Бобо, қаранг, анави паранжининг кумуши оқиб кетди, қаранг, сув бўлиб кетди», — дедим. Бобом шунда ҳам қарамади.

«Жим ўтир, болам, жим ўтир, замонинг куйиб кетсин», деди бошини сарак-сарак қилиб.

[Ҳамротош энамизнинг хотираларидан].

веради. Узига индамайман-у ич-ичимдан ачинаман. Бир кунмас бир кун ёриллар, тўйиб кетдим, кўчада юрولмай қолдим, деб қолар, дея юрак ҳовучлаб кутаман. Йўқ, қизим нолмайди. Аввалгидай собит, хотиржам ўқишига боради-келади. Тун ярмига қадар сабоқларини қайтаради, пухталайди. Чарчадим демайди, уф тортмайди. Пировардида ўйланиб қолдим: балки мен ўзим ваҳимага берилмаётгандирман. Аслида унчалик эмасдир. Ҳамма ёқни жоҳиллар босиб кетмагандир...

Балки телевизорда айтилгани каби (агар айтилган бўлса) роистдан ҳам айрим ёшлар «Мен ҳижоб ёпинганман, бошқалардан афзалман» деб ўзларига маҳлиё бўлиб, ўзгаларга беписандлик қилишаётгандир. Автобусда ҳеч кимга жой бермай, овозлари борича кулиб, бир-бирини туртиб, нуқиб, беярашиқ қилиқлар кўрсатишаётгандир. Лекин мен бундай нарсани ҳеч ерда учратмадим ва ишонмайман ҳам. Ахир айримлар наздида фақат кўз-кўз қилиниши, кўзларини қитиқлаши лозим бўлган, қад-қомат (фигура)ларини «хилпиллаган рўмолу кўйлақларга ўраб ташлаган» қизлардан бундай ҳаракатлар чиқиши мантиққа зид-ку! Мабодо битта-яримта шундай ҳолат юз берган бўлса, бу энди ҳаммани бараварига калондимоғ, олифтага чиқариб юборишга изн бермайди-ку! Қолаверса, бугун рўмол ёпинди дегани, бир йўла рисоладагидек қизга айланиб қолди дегани ҳам эмас. Лекин битта исботланган ақида борки, киши эғнидаги либос унинг руҳиятига таъсир ўтказмай қўймайди. Агар бугун қизларимиз

дамда учрайдиган эркаликлари... Йўқ, ғашимизга тегмайди, этимизни ўлдириб бўлишган. Ёҳуд сариқ юнг босган бақувват сонларини кўз-кўз этиб юргувчи шўртикли барзангиларнинг беандишалиги... ғашимизга теккандай бўлади-ю... андиша қиламиз, миллий низо деган гаплар бор. Ёки... эҳ, қайси бировиниям айтиш мумкин. Лекин биз ҳаммасини четга суриб қўямиз-да, ҳимоясиз ҳижобли қизларга осиламиз. Шуниси маъқул — беғалва. Балки шу йўл билан кун сари ортиб бораётган алам-ангизларимизни тарқатмоқчи бўлармиз. Ахир алам қилмайдими, музқаймоқ фалон пулу, торт фалон пул бўлса, ресторан нархи осмонда, соч «прокладкаси»-ю тирноқ бўятишлар ҳамёни қоқлаб кетаётган бўлса-да, шунча дард-алам устига манави яшшамагурлар ҳеч кимни писанд этмай, аллатовур кийиниб юришса?!

Ёки бу каби аламлардан ҳам жиддийроқ сабаб ё кўзланган мақсад бормикан? Бор. Тўғрироғи, хавотир бор. Бошқалар қандай изоҳлайди, билмайман-у, лекин фикримча ўша «замонавий опоқи»лар кўча-куйда ҳижоб ёпинганлар кўпайиб, ўзлари «отнинг қашқаси» бўлиб қолишдан хавфсирмоқдалар. Агар шундай бўлса ҳам мен уларни хотиржам этмоқчиман. «Ҳа, хотиржам бўлаверинг, сиз ҳали-бери, балки умуман бундай кўйга тушмасиз, чунки бу ўтган 74 йил шу қадар оғулагани, биз ақин замон нари-берисида ўзимизни таниб ололмаймиз, ўзлгимизни, ўзбеклигимиз, мусулмонлигимиздан фахрланиш даражасига етолмаймиз. Қолаверса, бундан кейин (Худо хоҳласа)

ҲИЖОБ

ОРТИДАГИ ХИЖИЛЛИКЛАР

Сўнги пайтларда хотин-қизлар орасида ҳижоб ёпинганлар сезиларли кўпайди. Бу янгилик, табиийки, кўпчиликка хуш келмоқда. Хусусан, қарияларимиз ҳижоб ёпинганларга дуч келишганда: «Барака топ, қизим. Бахтли бўл, қизим», дея алқаб кетадилар. Эҳтимол бундай пайтларда муз қотган олис хотиралар тори чертилиб кетар...

Аммо ҳар бир янгилик бизда албатта хавотирга сабаб бўлгани ва шу боис қаршиликка учраганидай, бу ҳодисани ҳам ҳаммамиз бирдай оқиб чехра билан қарши ололмаяпмиз. Ҳижоб ёпинишни қоронғу ўтмишга, эскиликка қайтиш деяпмиз (балки ростдан ҳам эскиликка қайтишдир, лекин бу қайтиш бизни аслимизга олиб боради), бошқалардан ўзни тортиш, юқори тутиш деяпмиз, ҳатто олифталик (!) ҳам деб баҳолаяпмиз. Қизиқ феъллимиз бор-да, тумонат одамдан тап тортмай ачомлашиб юргувчиларнинг «тинчи»ни бузганимиз келмайдими-ю рўмол ёпинган, ерга кўз тиккан маъсумалардан пичингларимизни аямаймиз.

Бекатда қизим билан автобус кутиб турардим, икки аёлнинг ғалати сўх-бати кўлогимга чалинди.

— Кеча телевизорда кўрдингми?

— Нимани, «Бойлар ҳам йиғлайди»ними, вой безотказ кўриб боряман.

— Э йўқ, манавинақаларни кўрсатди. Ана турибди-ю орқанда, мана-шинақалар — эскича кийиниб олганларни. (Беихтиёр хушёр тортдим: «эскича» кийиниб олган қизим эди)... Роса ўлдирди, ҳеч кимни писанд қилишмайди, автобусларда жой беришмайди, кеккайиб кетишган, дейишди.

— Вой ростданми, бошлашибди-ку.

Ўзи жа кўпайиб кетяпти-да шунақалар. Кўйиб қўйишса паранжи ҳам ёпиниб чиқади, яшшамагурлар.

Бу ҳангомани ўзимни аранг босиб эшитарканман, чўчинқираб қизимга қарадим. Йўқ, у хотиржамгина кулимсираб турибди. Ҳар ҳолда ниманидир фаҳмлаган. Бирдан енгил тортдим, ҳатто кўнглим ёришди. Сўнгра аёлларнинг ўзини (атайин ошқора) кўздан ўтказдим. Бири новча, бири ўрта бўйли, ёшлари 40-50 ўртасида, лекин хийла қаримсиқ. Калта қирқилган сочлари бир замонлар озми-кўпми ярашгандир, лекин ҳозир қоплама сочдан фарқланмай қолибди. Толалари ингичка тортиб, худди жўхори-сўта попугидай ожиз хилпиллайди. Ранги бир тусда, кўнғирми, маллами дарров ажратиш қийин. Беармон чаплаган юз-кўз бўёқлари, бўртиб, кўкариб кетган оёқ томирлари, бўйинлардаги салқи ажинлар... Йўқ, жуда кўнғилсиз булар ҳақида гапириш...

Ўлиб-тошиб автобус етиб келди. Бекатда ҳам одам кўп эди. Ҳалиги узун-қисқа икки аёл бир-бирини таом унутиб, ўзини тўдага урди. Автобус то йўлга тушгунга қадар уларнинг (баджаҳл ўрис кампирлардай) сўкиниб, қарғанаётганлари эшитилиб турарди. Шунда бояги нафратим ўрнини ачиниш ҳисси эгаллади. Оғир хаёллар ичида қолдим. Озодлик деб, тенглик деб, етиб келган манзилимиз оқибат шу бўлди-да, деб ўйладим.

Куну тун хаёлимдан ҳижобли қизлар, уларни ҳар қадамда куткилаб турайдиган кимсалар чиқмай қолди. Ўқишдан қайтган қизимга разм соламан: ҳорғин, тушкундай кўринса, бекатлардаги ҳалигидай баджаҳл, қаримсиқ аёллар кўз олдимга кела-

эғни-боши одмилигини ихтиёр этишибдими, эрта-индин уларнинг боти-нида ҳам хайрли ўзгаришлар юз бериши шубҳасиздир. Шу боис биз уларни тинч қўятарайлик-да, атрофга бир қарайлик, балки ғашимизга тегадиган бўлак нарсалар ҳам бордир. Мана масалан, худо берган ўзбекона ҳусн-тароватини оверупача мода кўма-гида янада «ошириб» олган, кўзлари ўқдеккина сингилчаларнинг ҳар қа-

ҳеч кимни ундай кийин, бундай кийин дея тергашмайди. Гарчи 60—70 йиллар бурун момоларимиз устидан ҳаё либослари зўрлик-ла юлқиб олинган, гулханга отилган бўлса-да, бутун ҳоқимият, бутун жамият ҳижоблар билан курашган, унга қарши ҳужумлар уюштирган бўлса-да!..

Орзиқул ЭРҒАШ

«Даллолнинг пули — ҳаром» дейди шерободлик Алишер ТОЖИХОНОВ. У савдо курсини тугатган. Корхонада ошпаз бўлиб ишлайди. Ҳар якшанба кўни азондан албатта мол бозорига боради. Ҳожатбарор (даллол)лик ҳунари бор.

ДАЛЛОЛНИНГ ПУЛИ

— Молни бир қарашда била оласизми!

— Масалан...

— Масаланми, менга бу йил сут-қатиқ берадиган, туғадиган сигир керак, табиийки, тажрибам йўқлиги туфайли сизга мурожаат қиламан...

— Мана, айтилик, сотарман киши сигирини билибми билмайми, ёки қандай бўлмасин, қимматроқ баҳода пуллаш учунми, «бу йил туғди, фалон ойда қочган эди», деб турибди. Унинг гаплари мен учун далил бўла олмайди. Сигирга яқинлашиб елкасига кафтимни қўйиб дум томонига қараб аста силаб келавераман. Агар бўғоз бўлса жим тураверади, қисир бўлса, нотинчланиб орқа оёғини кўтаради. Бу унинг «ҳўкиз керак» дегани. Бўғоз сигирни елинидан ҳам билиш мумкин. Агар соғганигизда ширали суюқлик чиқса, билинги, оламан деган молнигиз туғди.

— Баъзан айрим кишилар молни бозорга дамлатиб олиб чиқади. Ёки бўлмаса ичига михми, симми, темир-терсаки кетиб қолган молдан тезроқ қутилиш ташвишига тушади. Буларни қандай билиш мумкин! Умуман, билса, бўладими!

— Дамлаган молни дамлатадиган емиш еганидан икки соат ўтгачина билиш мумкин. Қорнига мих, темир-терсақ кетган молни ўрга (баландликка) ҳайдаб кўринг — юролмайди. Кўзлари ичкарига тортиб кетган молнинг эса ажалдан ўзга давоси йўқ.

— Бир кунда қанча мол савдо қиласиз!

— 20 молни савдо қилишим мумкин.

— Кеңирасиз, бундан қанча пул тушади!

— Икки юз сўм. Лекин... бу ерда бир гап бор — азалдан ота-боболаримиз даллолнинг пули ҳаром, дейишган. Масалан, мен олармандан ҳам сотармандан ҳам «фалон сўмдан берасизлар», деб талаб қилсам, бу ҳаром. Шундай даллоллар борки, айтилик, тўрт минг сўмга мол олишади-да, шу бозорнинг ўзидаёқ бир айлантриб, олти минг сўмга пуллашади. Бу пул — ҳаром. Агар пул топишга хирс қўйсам, ҳар ойда ўн беш минг топишим мумкин. Лекин бундай қилмайман. Қўпичча бозордан семиз мол олиб сўйиб сотаман. Баъзан сотиб олганданоқ сўйсам, баъзан уйда боқиб семиртириб сўяман.

— Фойда қоладими!

— Рўзгоримга гўшт бепул тушади, қалла-пача, терси текин қолади. Бундан ортиқ фойданинг ортидан қувиш инсофсизлик.

— Кўп йиллик мустамлақчилик, ҳалол ва ҳаромни фарқ қилмайдиган Оврупаннинг таъсири сабаб бизда ҳам, афсуски, кўп одамларимиз ҳалол ва ҳаромнинг чегарасини қарийб йўқотиб қўйдилар. Ҳаром ўлган молни ошхонага шўрва, сомса, палов учун топишган ва топираётганлар ҳақида эшитиб қоламиз. Ёки касал молни сўйиб, қассобхоналарда сотиш ҳоллари ҳам бўлаяпти.

— Гапингизни тушундим. Ҳалол сўйилган молнинг гўшти яттиллаб туради. Ҳаром ўлган молнинг гўшти эса кўпикланиб, қонталаш бўлиб кўзга ташланади. Бундай гўштни тилиб ҳидласангиз жун иси келади. Агар сотилаётган гўштининг илги чой рангида, яъни сарғиш бўлса, билинги, гўшт касалланган молники. Соғлом молнинг илги оппоқ ва қаттиқ бўлади.

— Фалон қассоб покиза, фалон қассоб қаллоб, деган гаплар юради. Бунга қандай қарайсиз!

— Молни сўйишда гап катта. Масалан, баъзи қассоблар ётқишиш, сўйишдан олдин сўқимнинг қаншарига ойболта билан қарсиллатиб уришади. Ёки бўлмаса бир мол касофат қилмасин деб оёғини уриб синдиришади. Булар — жаллоди қассоб. Қаншари ўйилган ҳўкиз жон-ҳолатда шу қадар безовта бўлиб ўзини ҳар ёнга урадики, хусусан, гўштининг мазаматрасига катта таъсир қилади. Бундай шафқатсиз муомаладан сўнг сўйилган молнинг гўшtidан жун иси келиб туради. Гапингиз тўғриси, ҳаром-ҳалолни фарқламай тушираверадиган одам бунй фарқлай олмайди. Луқмаси ҳалол одамлар дарров сезишади. Мақтаниш эмас, мен феъли ёмон, ашаддий новвосларни ҳам қўйдек осонгина ётқишиб сўяман.

— Бозордан мол сотиб олаётганда олдин эгасига қарайсизми ёки молига!

— Дастлаб молига кўз ташлайман, сўнгра эгасига. Агар мол маъқул тушса ҳам, эгаси кўнглимга ўтирмаса айлантришиб ўтирмайман.

— Бозорга тушган, ўғирланган молни қандай билиш мумкин!

— Ўғирлик молни сотаётган одам ҳеч қачон хотиржам бўлмайди. Иккинчидан, у сиз билан кўп тортиш... ҳам ўтирмайди — тўғри, сал тортишгандек ҳам бўлади-ю, лекин бунинг қалбакилиги сезилиб туради. Умуман, ўғирланган молнинг савдосига аралашмайман.

Суратчи: А. ТЎРАЕВ

АЙ-ЯЙ-ЯЙ

— Шеробод бозорига бир кунда қанча мол киради ва қанча даллол-ҳожатбарор одамлар хизматига бўлади!

— Тахминан, икки минг бош қора мол, ушоқ мол киради бозорга. Даллоллар эса беш-олти киши бўлади.

— Сизни ҳам касбингизда бирор нарса ачинтирадимми!

— Ҳозир қассобхоналарда бўғоз сигирлар сўйилаяпти. Шунга қуйнаман. Бўғоз молни сўйиш — гуноҳ.

— Бозордан мол олаётган қассоб унинг бўғоз ёки қисир эканлигини билмайдими!

— Билади. Баъзан билмайди ҳам. Қассобга тарози босадиган мол керак. Масалан, қочган гунажин икки ойдан сўнг этига ҳар кўни бир килодан эт қўшади. Буни яхши биладиган кишилар молни шу йўсинда бозорга чиқариб сотади. Бир гал Шеробод қассобхонасида учта бўғоз қорамол сўйилганига гуноҳ бўлдим. Бирининг қорнидан катта бузоқ чиқди. Бирпас оёққа туриб маъради-маъради, сўнгра таппа тушиб ўлиб қолди. Бунй қўриб кўп кўнглим бузилди...

Маҳмуд АБУЛҒАЙЗ
суҳбатлашди,
«Оила ва жамият» муҳбири

ОТАМНИНГ

Отанинг аҳволлари оғирлашиб, ўлим тўшагида ётганларида ҳам нуқул бир гапини такрорлар эдилар: «Худога шукур, тўрт қизим бор, тўрталови ҳам ҳаётда ўз ўрнини топган. Лекин ўғил фарзандининг йўриғи бошқа экан. Урушдан олдин ўғлим бор эди, Тиллаҳўжа... 1941 йил урушга кетаётганимда икки ёшда эди, сочлари жингалак, бўғдойранг, кўзлари қоп-қора, чап курагининг тағида қора холи бор, истараси иссиқ, ширингина бола эди. Фамилиянг нима дейишса — Хўжаев Тиллаҳўжа деб жавоб берадиди».

Отанинг айтишларича, акамини очарчилик йиллари [1944] Деновдаги болалар уйига берган эканлар. Кейинроқ, Бойсундаги болалар уйига ўтказилган, дейишади.

Ҳамманинг юрагидан бир армон бўлади. Отам ҳам «ўғлим» деб, дунёдан армон билан ўтдилар. Бизнинг ҳам кўнглимизда акамининг кўриш, топиш армони бор.

Исмлири Тиллаҳўжа, эҳтимол ҳозир ному насаблари ҳам бошқачадир. Акамининг 52—53 ёшларда бўлишлари керак.

Волидамиз ҳам икки-уч йилдан бўён касалманд бўлиб қолганлар. У киши ҳам ёлғиз ўғилларининг бир кўриш илнинида яшаяптилар. Мабоодо, акамининг кўрган-бияганлар бўлса, ушбу манзилга хабар етказишларини илтимос қиламиз. Яхшиликларингиз биздан қайтмаса, яратган худодан қайтсин.

Сурхондарё вилояти. Шўроқ, Бойсундаги болалар уйига ўтказилган, дейишади.

ВАСИЯТИ

Дараза

МОЛГА УХШАМАЙ КЕТ!

Москвада хонимлар орасида энг чиройли оёқ, энг чиройли сийна кўрик-танловлари бўлиб ўтди. Томоша чиптаси 100 сўмдан 1000 сўмгача сотилди. Урусиянинг машҳур зиёлиларидан иборат ҳакамлар ҳайъати наздида хонимларнинг энгилтаклиги остида ўтган бу шоуада шармандачилик шу даражага бориб етдики, аёллардан бири минглаб томошабинлар олдида авратини қандай ювишини кўрсатди. Яна бирига микрофони ҳеч ким тополмайдиган «жойга яшириш» маслаҳати берилди. Аёллар назокатга интилоқдалар, аммо бу молнинг интилишига ўхшади, деб ёзади «КП» мухбири.

ЖОСУСЛАРДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ

Коми Республикаси (Россия) Хавфсизлик вазири В. Рак-Рачек жумҳурият шахарларидан бирига хориждан инсонийлик ёрдами олиб келган 8 кишининг 5 нафари малакали жосус (шпион) бўлиб чиққанлигини айтди. Моддий ёрдам олиб келган меҳмонлар махфий разведка ишлари билан шугулланишган. Четдан қучоқ очиб келаётганларнинг ҳаммаси ҳам дўст бўлавермайди, биродарлар, кўзингизни очинг. («КП»)

ДАРВОҚЕ...

Бундай устамонлар нафақат Амриқодан, ҳатто қардошларимиз орасидан ҳам чиқиши мумкин экан. Масалан, Бокуда бир гуруҳ зобитлар қўлга олинди. Уларнинг ёнидан Озарбайжон фуқаролигини билдирувчи қалбаки паспортлар, машинанинг қалбаки давлат номерлари, кўпдан кўп қурол-яроқ чиққан. Шпионлик билан шугулланган бу зобитлар «Аналог» номли кичик қорхона ходими сифатида иш кўрган. Улар Бокуда, Тоғли Қорабоғда ва Озар юртининг бошқа жойларида вазиятни издан чиқариш билан шугулланган. Президентлик сайловларига тўсқинлик қилмоқчи бўлган. Озарбайжон ҳудудида ана шундай ёвуз ниятли зобитлар иш кўрганлигини Масков тан олишга мажбур бўлди. («М.Н»)

НОИБЛИК НЕЧА ПУЛ!

Масков бозорларида СССР халқ депутатининг муҳри ва штамп босилган тоза гувоҳномаси нишони билан бирга 40-45 минг сўмдан пулланмоқда. Россия халқ депутатлиги бўлиш учун 5-10 минг тўланса бас. Бу нишонларни гувоҳномасиз харид қилинса 6-8 минг билан қўлга киритса бўлади. («М.Н»)

МОМОЛАР АЙТАДИКИ:

Чақалоқни чилласи чиққунича сузди сувда тез-тез чўмилтириш керак. Шунда унинг териси жароҳатга чидамлироқ бўлади. Айниқса, қиз болаларнинг жинсий аъзолари, сон оралари, қўлтиқ остларини шўр сувда эринмай ювиш зарур. Шундай қилсангиз, кейин «пишиб» озор бермайди.

Бешикдаги гўдакни бир гал ўнг, бир гал чап томонидан эмизиш керак. Йўқса, боланинг бўйин суякларини бир томонга қийшайиб қолади.

Гўдак бошини тутиб турадиган бўлганидан бошлаб уни тез-тез қорнига ётқизиш керак. Шунда қорни дам бўлмайди.

МАЪҚУЛ КЕЛСА, УРГАНИНГ

Хоразмда ҳар бир кишига алоҳида чойнакда чой берилади. Бу одат, айниқса, иссиқда узоқдан келган меҳмон учун жуда ёқимли.

Фарғонада фарзанд кўрган аёлга қўни-қўшнилари ўзига лойиққина қилиб тез-тез овқат чиқариб туришади. Аммо ҳеч қайсиси унинг олдига кириб безовта қилмайди. Бу

йўқлов аёл мадорга киргунча давом этади.

Тошкентда ош (палов) ҳам қосаларга сузилади. Бу одат дастурхонга кўпчилик бўлиб ўтирганда қулайлик туғдиради.

ҚОЗОН «ҚУССА»...

Мошкочири, мошхўрда қилсам, баъзан қозоним қусиб, овқатимни қорайтиради-я.

— Овқатларга пиёздого қилаётганингизда, қозоннинг ичи обдон ёғланиши керак. Бирор жойига ёғ тегмай қолса, қозон «қуссади».

ҚУТЛИБЕКА

МАСЛАҲАТ

«СИРЛАШУВ»

Суратчи: Ҳ. САИДОВ

ШАМАНИНГ ХОСИЯТИ

Чойнакдаги чойни ичиб бўлгач, шамани тўкиб юборишга шошилманг.

Шамани тоза докага ўраб кўзга босиш жуда фойдали: у чарчаган, шамоллаган кўзга, кўз атрофидаги териға жуда яхши даво бўлади, ажинларни текислайди.

Совиб қолган чойни шиша идишга солиб, эрталаб унга совуқ сув қўшиб юзингизни ювсангиз юз териси текис ва чиройли бўлади.

Хонада ўсадиган гулларга шама жуда яхши озуқа бўлади.

Супурилган жун гиламга докада қолган шамани селип юборинг. Кейин шамани супуриб олинг. Гиламингиз тоза бўлиб, ранги очилади, тиниқлашади.

Тоза теридан тикилган буюмни докага ўралган шама билан артилса, яна янгидай бўлади.

ГУЛКАРАМ ПИШИРИШНИ БИЛАСИЗМИ?

С дармондори оддий қарамдан кўра гулкарамда кўпроқ. Унинг оқ тўпуғлиларини қалин ва кўк баргидан ажратиб олиб, бирпас шўр сувга, кейин ўн дақиқа сирка қўшилган сувга солиб қўйинг. Энди уни сариеғ, маргарин ёки пахта ёғида қовуринг, бир стакан сут солиб димлаб пишинг. Таъбга кўра туз, зираворлар солинг. Қайнатилган картошка, пишган гўшт ва гулкарамни чиройли қилиб ликобчаларга солинг ва дастурхонга тортинг.

Гўзал ТЕШАБЕКОВА тайёрлади

ЭЪЛОНЛАР

40 ЕШДА

Ешим 40 да. Чироқчида яшайман. Касбим ўқитувчи. Қишлоқда яшаш учун қўлай бўлган 4 хонали шахсий уйим бор. 35—36 ёшдаги (қолхозчи ёки ишчи бўлса ҳам майли) ёлғиз аёл билан турмуш кўриш истагидаман. «Оила-57» га деб ёзинг.

31 ЕШДА

Ешим 31 да. Турмушга чиқмаганман. 35 ёшдан ошмаган, маълумотли бўлиши шарт эмас, ақлли, фаросатли, рўзгорини эплай оладиган, аёл кишини қадрлайдиган йиғит бўлса, тақдиримни боғлашга розиман. Маошим ўзимга етарли. Пазандаликни ўрнига қўя оламан, озодаликни ёқтираман. «Оила-58» га мурожаат қилинг.

30 ЕШДА

Миллатим ўзбек. Ешим 30 да. Ойлам билан ажрашганман. 4 ёшли ўғлим бор. Маълумотим одий. Янгийўлда иқтисодчи бўлиб ишлайман. 35—40 ёшдаги, ичкиликка берилмаган, ёлғиз эр бўлса, бир умр садоқатли ёр бўлар эдим. «Оила-59» хатларингизни кутади.

23 ЕШДА

Ешим 23 да. Ажрашганман. Ишлайман, маошим 1200 сўм. Яхши пазандаман. Ичмайдиган, уй-жойим дейдиган, ақл-фаросатли, бўйи 170—180см бўлган, битта-иккита фарзандли эр киши бўлса, турмуш кўришга розиман. «Оила-60» га мактуб йўлланг.

АЛМАШТИРАМАН

Биринчи қаватда жойлаш-

ган икки хонали уйимни 4 хонали уйга алмаштираман. Томорқам тартибли, деҳқончилик қилиб, рўзгорга бемалол етказиш мумкин. Манзиллим: Тошкент шаҳри, ИБН Сино мавзеси 5 уй 5 подъезд 1 қават 47 хона. Қўчқоров МАМАТХУЖА. [Хоҳлаган вақтда уйда одам бўлади].

ТАНИШАЙЛИК!

13 ёшдаман. Дўстларим кўп бўлишини орзу қиламан. Манзиллим: Тошкент-57, Уста Ширин кўчаси 85 уй. Ширин ҒОФУРОВА.

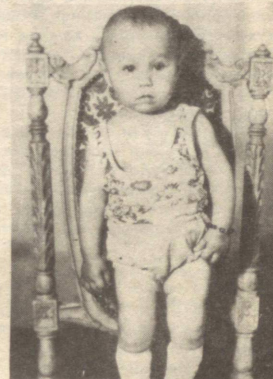
ДАРДДАН ФОРИГ БУЛАСИЗ

Касби шифокор кардиолог, ўзи экстрасенс, психотерапевт Жўрабек Ражабов соғломлаштириш ва даволаш сеансларини ўтказди. Жўрабек Ражабов руҳий,

биоток, нигоҳ, нафас ва қувватланган нарсалар орқали ғойибдан таъсир этиш каби ноёб ҳислатларга эга.

Агар ҳақимнинг сеансларига мунтазам қатнашиб, тавсияларига амал қилсангиз асаб, қон айланишининг бузилиши, ошқозон-ичак яраси, сарик, сарикдан қолган асоратлар, буйрак ва жинсий аъзоларнинг шамоллаши, фарзандсизлик хасталиги, хуллас, турли хил дардлардан фориғ бўласиз. Ҳаётда муваффақиятсизликка учраган, оилада тинчлигиз бузилган бўлса, кафиятингиз яхшиланиб, тезда турмушингиз изга тушиб кетади!

Мурожаат учун манзил: Тошкент, 16-шаҳар касалхонаси, 22-хона. Хизмат жойи телефони: 77-59-74. Уй тел: 72-82-42. Жўрабек Ражабов.

ТАҲРИРИЯТДАН:

Ходимамиз Диллола Юнусованин суюкли қизчалари Умидахон уч ёшга қадам ташладилар. Умидахоннинг қадамлари қўлғу, бахтларни бутун бўлсин!

ҚАРҒИШ

...Ҳайхотдек уйда ёлғиз ўзи ётган кампирнинг тонга яқин уйқуси қочди. «Уф-ф, худойим-ей, ҳозир бошлашади яна. Узининг даргоҳида фақатгина тунлари ҳакамлик қилишга ҳақим бор, холос. Тонг ёриша бошладими, тамом. Бир лаҳза ҳоли қуйишмайди. Майли, келишгунча пича ётай, ҳали кун бўйи кўча кезишим керак», — кампир нурсиз кўзларини беҳолгина юмган ҳамоно шовқин-сурон бошланди.

— Ҳалиям турмадингми, кун дод деярпти-ку, сендан! — бўйи новча, теракдек ориқ Ҳай исмли жин уни жеркиб берди. Кампир юзини ювиб келди-да, кеча ташлаб қўйганича қарамаган тугунчасини олиб, кўчага чиқиб кетди.

Бу совуқ хабарни Тўхта далада, пайкал ичида эшитди. Иссиқдан юзлари бўғриқиб, вужудлари ўт бўлиб ёнаётган аёлларнинг танига бирдан муз югурди.

— Илоҳим уруш очмай ергина ютсин, ўша Гирмонни. Эндигина оғзимиз ошга етувди-я, аттанг, яна бурнимиз қонайди шекилли, — Тўхта уйига бисотида бор қарғишлари билан кириб борди. Тўрт йилдан бери ё у ёқлик, ё бу ёқлик бўлмай тўшака михланиб ётган қайнониси Ризвон буви ҳам уруш дарагини аллақачон эшитган экан. Тўхта кириб, унинг ёнига чўқкалаши билан лаблари: — Уғлимдан айрилганим етмасмиди? Энди унинг яқин-ю ёлғиз зурриётини ҳам олиб кетишадими? Нева-риганим, кўзимнинг нуруни-я? — дея пичирлаб, маъносиз кўзларини келинига тикиди. Тўхта миқ этмай ўтираверди. Шундоқ ҳам кўнгли зада бўлиб турганди, аранг ўзини қўлга олиб, йўридан кўзголдди. Дахлизга чиқиб, йўриб юборди.

Тўхта қишлоқнинг ўзига тўқ бадавлат бойининг қизи эди. Уттиз биринчи йили отасининг мол-мулкни мус-содара қилиб, ер-сувини колхозчиларга бўлиб беришди. Муродбой тўпалонда бир қисм тилла тақинчоқларини қўрага кўмишга улгурганди, фақатгина шулар қолди, холос. Ҳозир ҳам бу бойликлар Эшбек қитмирида қандай кўмилган бўлса, шундайлигича турибди. Отасини тавба-тазаррусига қўлоқ осмай, сургун қилиб юборишди. Кейин на ўлигидан дараги чиқди, на тиригидан. Муродбойнинг оиласи ини бузилиб, тўзгиган арилардек ҳар ёққа тарқаб кетди. Тўхта инқилобдан сўнг Шоди исмли ўртаҳол деҳқонга турмушга чиққан эди. Ширингина ҳаёт кеңири-шаётганининг ўн еттинчи йили қуруқ тухта билан эрини ҳам бе йўқ, бе йўқ, қўлоқ қилишди. Отасидек у ҳам исиз кетди. Ушанда ўғлининг энди-гина овози дўриллаб, мурти сабза уриб келаётганди.

Остонада кўзи жиққа ёшга тўлиб қолган Тўхтанинг хаёлидан ана шулар ўтди. — Эй худо, ёлғизгина Едгоримиям кўп кўрмагиди-да, — у кўз шарларини енгига артиб, шўрва пишира бошлади. Ҳадемай ўғли оққаб келадди...

...Ҳамма ўзининг янги кун ғам-ташвишлари билан овора. Катта қўчада одамлар тинмай дам у ёққа, дам бу ёққа ўтиб туришибди. Биров шошган, биров секин қадам ташлайди. Асфальт ёқасидан аста одимлаб бораётган Тўхта кампир билан ҳеч кимнинг иши йўқ. Одамлар унга кўнники қилишган. Унинг эғидида қиш-ёзини ечмайдиган, қора бахмалдан тикилиб, кийиллаверганидан титки-питкиси чиқиб кетган чопон, бошида тугун.

— Болалар, қаранглар, Тўхта жинни келяпти! — кампирнинг ҳар гал мактаб ёнидан ўтаётганида юраги безиллайди. Боласи тушмагурлар бирам шўхки, ортидан анча жойгача масҳара қилиб келишади.

— Тўхта, ҳов Тўхта! Тўхтасанг-чи! — Э, қип-қизил жинни-ку, бу. Сенинг гапигни тушунармиди!

У аста болалар томонга ўгирилди. — Қоч, ҳозир тош билан туширади, бошингга! Шу тариқа болалар унинг устидан кула-кула қайтиб кетишади. У яна ёлғиз қолади...

Ушанда ўғли биринчилардан бўлиб урушга жўнаб кетганди. Тўхта боласидан биронтаям мактуб олмади. Едгор отаси ва бобоси сингари номнишонсиз кетаверди. Урушнинг иккинчи йили, Ризвон буви бандаликни бажо келтиргач, у ёлғизланиб қолди.

Узун-узун тунлари уйқуси қочиб, бедор ётаркан, Тўхта дам отасини, дам эри, дам ўғлини ёдга олар, Эшбек қитмирининг ҳовлисида қолиб кетган тиллаларини эславерарди, негадир. Шундай кечаларнинг биринида ақлга сиғмайдиган, кўз кўриб, қўлоқ эшитмаган ҳодиса рўй берди. Тўхта ҳали-ҳали англолмайди: бу воқеалар тушида юз бердими, ё ўнгиди...

Арафа куни эди. Кичкина қозончасида пиширган паловни иштаҳасиз, чумчуқ чўқиш қилиб еди-да, майда-чуйда ишларни тугатиб қўйди, деб ҳовлида анча куймаланди. Девор оша кўшнисига бир коса ош берди. Қараса, вақт алламаҳал бўлибди. Эртага ҳайит, барвақт туриши лозим. Жойини солиб, чироқни ўчиргач, аста чўзилди. Кундузи бироз мизғиб олганими, ҳадеганда уйқуси келавермади. Хаёли яна эри, сўнгра ўғлига кетди. Эртага мазорга бориб, имома қурьон ўқитиб юбориши керак. Уларнинг ҳоки қаердалигини билиб ўлса, армони қолмас эди Тўхтанинг. Афсуски, бунинг сира илоҳи йўқ. — Илоҳи бўлса-чи? — гулдирган овоздан Тўхта бир чўчиб тушди. Шоша-пиша ўрнидан турди. Чироқни ёқиб, ҳайрон бўлди: уйда ҳеч ким йўқ эди.

— Ҳеч бундай бўлмовди-я... Е тушимми? Жаранглаган қулги товушлари эшитилди.

— Унгинг, унгинг. Бизни жудаям кўрғинг келяпти-а? Фақат кўрқиб кетма. Мана, биз!

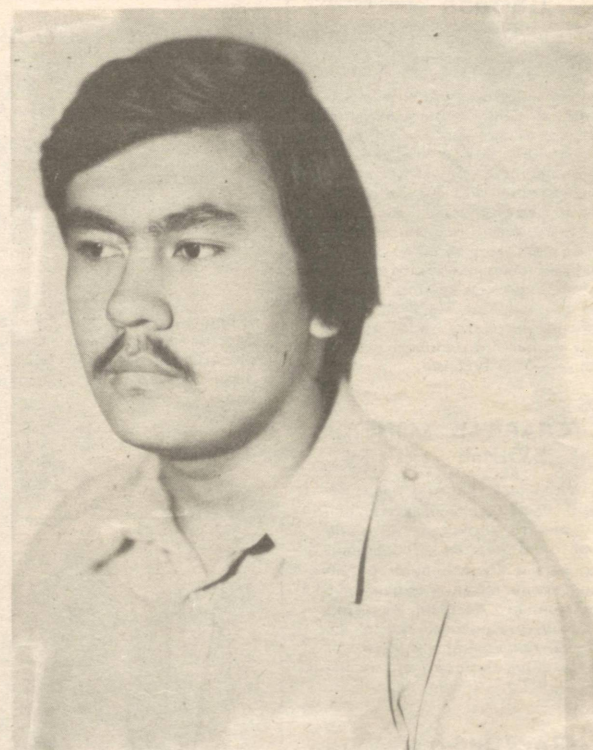
Унинг тўрт бурчагида тўртта жин пайдо бўлди. Тўрт тарафга аланглаб, Тўхтанинг эси оғиб қолаётди. Қўрқувдан унинг кўзлари қинидан чиқай, деди, юраги безовта каптардек потирлаб, бемажол ерга ўтириб қолди. Найнов, ориқлигидан қовурғалари сана-либ қолган жин унга қараб хунук тиржайди.

— Эринг, ўғлининг ҳоки қаердалигини айтмайми? — сўради у бирдан-нига жиддий тортиб.

— Мени мазах қиляптимикиан? — деган ўй кўнглидан кечиб, қўрқа-писа унинг бадбашара юзига қаради. Жиннинг юзидаги ифода зигирча ўзгармаганди.

— Нима, ишонмаяпсанми? — жин унинг дилидаги гапларни ўқиб ола бошлади, — Узинг биласан. Бироқ шуни ёдингда тут: жинлар авлоди ҳеч қачон алдамайди. Тўхтадан садо чиқмади. — Менга қара, — жинлики яна ўша жин бузди. Афтидан, у сардори бўлса керак, қолган учтаси гапга аралашмай, жингина қўлоқ тутиб турарди. — Отанг кўмган олтинлар Эшбекнинг ҳовлисида ётибди-а? — Тўхта боши билан тасдиқ ифодасини қилди-да, сизлар бунга қаердан биласизлар, дегандек жовдирган кўзларини унга қадади.

— Бунча содда бўлмасанг, эй инсон! Пайти келганда, сенларнинг мак-

Шухрат ДЕҲҚОН — 1971 йили Наманган туманининг Мулла — Қудинг қишлоғида таваллуд топган. Ҳозир Тошкент дорилфунуни журналистика куллиёти 4-босқич толиби. Шеър ва ҳикоялари матбуотда эълон қилинган. Таниқли хонандалар билан борди-келдиси бор. Уйланмаган.

корликларинг, бетавфиқликларинг олдида шайтон ҳам ип эшолмайди. Баъзида ўта содда бўп кетасанлар. Биз ҳамма нарсани биламиз-ку, ахир! Энди гапимни диққат билан эшит. Эшбекникидаги олтинларни сен қўлга киритишинг лозим.

— Менга кераги йўқ, бойлиқнинг, ҳамма қатори кунимни кўриб юрибман-ку, — Тўхтанинг унга юрак ютиб гапирган биринчи гапи шу бўлди.

— Гапимни бўлмай тур, дедим-ку. Бойликка ўч эмаслигини биламиз. Лекин олтинлар ўша ерда қолмаслиги керак. Айтганларимни бажарасанми, йўқми? — бироз жаҳл билан сўради жин.

— Майлику-я, бироқ аёл бошим билан...

— Бу ёғини бизга қўйиб беравер...

Шундан сўнг Тўхта нима бўлганлигини ҳануз эсполмайди. Жинлар унинг ўртасида, унинг атрофида айланишиб, нима балоларнидир деб қичқириб, дўмбира чалиб, базм қилишдики, олов ёқишдими-ей...

Уша тонг жуда вақтли ўрқидан туриб, негадир юраги ҳапқириб қўямас, ичида алланима уни ҳадеб Эшбек қитмирикига етаклар, етаклаверарди. Кўча-қўйда, йўлакда, асфальтда ётган олтинларни кўриб, Тўхта бирдам ҳайрат ила қотиб қолди. Сўнгра бошидаги рўмолини ечиб, ерга ёзди-да, шоша-пиша тиллаларини териб, унга сола бошлади. Бир пастда рўмоли тўлди. Аммо ҳали ялт-юлт қилиб кўзини қамаштираётган олтинлар ҳадсиз-ҳудудсиз йўл бўйлаб беҳисоб сочилиб ётарди. Рўмолини тугишга тугди-ю, кўтаролмади. Жаҳл билан ҳамма тиллаларни ерга ағдарди. Уша кундан бошлаб Тўхтанинг кўзига оддий тошлар ҳам тилла бўлиб кўрина бошлади.

Ҳар кунни ғира-ширада туриб, бошига лаш-лушлари тугилган тугунни қўйганча, уйдан чиқиб кетиш ва кун ботгунча Эшбек қитмирининг эшиги тағида ўтириш унинг учун одатий тусга кирди. Одамлар ҳам кампирнинг бу қилиғига кўникишди. Бора-бора Тўхта юрак ютиб ўзларининг илгариги уйи — Эшбекнинг ҳовлисига

қадам ранжида қиладиган бўлди. Эшбекни одамлар бекорга қитмир дейишмасди. Улғудек зикна, ҳасис одам эди, у. Тўхтанинг индамайгина уйга кириб, остонага мўлтираб ўтириб олиши унинг раҳмини келтирмас, аксинча, қазабдан семиз, қизилга мойил юзлари кўкариб кетарди...

...Қишлоқда бирон гап бўлса, тезда эл оғзига тушади.

— Эшитдингларми, анов қитмир ўлгур кеча Тўхта бечорани роса итига талатибди.

— Эшакдек қутурган итини ечиб, Тўхтага олақишлабди-я, имони йўқ. — Вой айланай, ўз кўзим билан кўрдим, кампир бечорани соҳидан судраб, ташқарига чиқариб ташлаганини. Қора қонига беланиб ётувди, шурлик.

— Хотини уввало ялинибди, дадаси, бас қилинг, қарғайди, ёмон қарғайди бизни, деб. Безрайиб томоша қили-и-иб турганмиш, ярамас. — Рисолатбону, дўхтирлар олиб кетишаётганда Тўхта нималардир деб гўлдиради-я? Гапни тушунмадим-у, қитмири ёмон қарғайди-да, шўрпешона.

— Нимасини айтасиз, Зумрадхон. Худо бир додига етсайди, шу ожизанинг.

Хотинлар Эшбек қитмирининг гўрига гишт қалаб, Тўхта кампирга ичлари ачий-ачий тарқалишди. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмади...

Тун ярмидан оққанда қаердандир чиққан ачиқ дод-фарёд қишлоқнинг тинчини бузди. Ҳамма оёққа турди, аммо биргалашиб ҳам бир қишлоқ одам Эшбекнинг уйларини ёнғидан асраб қолишолмади. Бир зумда дан-ғиллама ҳовлидан уюм-уюм қул қолди.

Бу кеча касалхонада туну кун азобланиб ётган Тўхта кампиргина хотир-жам, осуда ухларди, холос...

НИНЗА —

Япониянинг кўҳна жосуслик санъати — нинзюцу (ёки нимпо) барча кураш турлари ичида энг махфий ва кам ўрганилгани бўлса ажаб эмас. Нинзюцунинг келиб чиқиш тарихи чуқур тадқиқотларга муҳтож. Ҳарбий ва сиёсий мақсадларда махсус тайёрланган жосус, бузғунчилардан фойдаланилгани ҳақида хитойларнинг эраמידан аввалги VI асрга мансуб «Сун Цзи» рисолида маълумот берилади. Японияда эса ҳарбий жосуслик эрамининг V — VI асрларида ривожланди. Шу даврларда нинза («кўринмас одамлар» ёки «жангчи — соялар» сўзларини аниқлаш учун бу атама анча кейин пайдо бўлган) хизматидан ҳукумат билан курашаётган роҳиблар фойдаланиши маълум.

Нинзюцу XIII асрга келиб, санъат сифатида тўла шаклланди ва ўзaro кирин, фитналардан иборат кейинги тўрт юз йил мобайнида гуллаб-яшнади. Тўғри, XVII асрда нинзалар кўмагида тахтни эгаллаган Токугава исмли ҳукмдор ўлим хавфи остида бу санъатни таъқиқлади ва нинзаларга қарши ҳақиқий овни бошлаб берди. Бироқ нинзалар фаолиятларини тўхтатганлари йўқ. Бу уларга япон жамиятининг юқори табақалари кучли эътибор сезганидангина эмас, балки «кўринмас одамлар»ни ов қилиш ўта мушкул вазифа бўлиб, аксар овчиларнинг ўзлари қўрбон бўлар эдилар.

Барчага қўқув, даҳшат солган нинзанинг болалиги қандай кечган? Нима сабабдан у шунчалик куч-қудрат эгаси бўлиб етишган?

Бўлажак нинзани дунёга келганидан тарбия этишга киришардилар. Масалан, чақалоқни беланчакка ётқизиби, уни шундай тебратишар эдики, беланчак деворага бориб қаттиқ урилар, болакай эса беомон зарбалардан ҳимояланишга, девордан қочишга интиларди. Сўнг уни ерга ўтқизиби, оғир шарни думалатиб юборишар, бу билан уни қарши зарба беришга ўргатишар эди. Олти ойлигида — юришдан ҳам аввал — нинза суза бошлаган.

Вақт ўтган сайин тайёргарлик мураккаблашиб борарди. Болани отда чопиш, тиканак ёки учи сал ўтмаслашган шамшир устидан сакраш, узоқ масофаларга чопиш, тез ва овозсиз юриш, юқорида тикланган ғўла (кейинчалик арқон) устида мураккаб акробатик машқлар бажаришга ўргатилган. Махсус массажи ва парhez ёрдамида танини «темух совут»га айлантириб, оғриқларни сезмасликка, ҳар қандай об-ҳавода ҳам яланғоч юриб, узоқ муддат таом ва сувсиз кун кечиришга мажбур этишган. Бу машқлар натижасида нинза сузда кунлаб тура олиши, соғлаб тош мисол қотиши, ўн метргача балангликдан сакраши, из қолдирмай юриши, қўли билан унга отилган ўқни ушлаши, оддий тош ёрдамида йиғирма қадамдан душман кўзини мўлжалга олиши, ҳатто керак пайти ўз буйини.. узайтира олиши мумкин бўлган.

Нинзалар жуда кучли хотирага эга бўлиб, борган жойларини ёки керакли ҳужжатларни бир кўришда эслаб қолар, ёй товушидан мерганча бўлган масофани, қурол оҳангидан унинг қай турга мансуб эканлигини аниқлай оладилар. Нинзалар ҳайвон ва қушларнинг овозини фарқлаб, уларга тақлид қила олишган. Турли заҳар, дори портловчи моддаларни тайёрлай билишган. Уларнинг қуроллари ҳам ўзига хос эди. Нинзалар доимий қиличидан ташқари сёге (икки тигли қанжарлар), манки-гусари (қўрғошин соққали занжирлар), кама (учи қайрилган болталар), қўлга занжир билан боғланувчи ўроқлар (сюрикэн), хоч ёки юлдузча шаклидаги пўлат пластинлар ва қуролларнинг бошқа кўплаб турларини ишлатишган.

Тайёргарликнинг сўнгги босқичи руҳий тарбия эди. Урганувчиларни узоқ муддат бир-бирларининг кўзларига тикилиб, кечаётгани фикр-туйғуларини аниқлашга ва шу билан руҳий таъсир кўрсатишга асосланган. Базан ёввойи ҳайвонлар шерик бўлиши мумкин эди — ўрганувчи қафасга кирар ва нигоҳи билан йиртқични тажовузкорона ниятидан қайтариши лозим эди. Бундай тайёргарликдан сўнг нинза ажойиб руҳшунос ва гипноз устаси бўлиб етишарди. Ҳеч бир қийинчиликсиз бир ёки бир неча душманини ухлатиб қўяр, нигоҳи билан уларни тум-тарақай қочишга мажбур эта оларди. Масофадан туриб кишининг ўй-фикрларини илғай олганликлари тўғрисида душманлар орасида ҳам ўзларини йўқотмай, уларнинг юрагига ишончсиз-

уни нечоғли азобли ўлимга дучор этишларини жуда яхши аниқларди. Айтишларича, нинза жангда йиғирма, ҳатто ундан ҳам ортиқ яхши тайёрланган жангчиларга бас кела олган. Устига-устак у оддий усуллар билан уришмас, доим ўрнини ўзгартириб, ақл бовар қилмас чаққонликларни намойиш этарди. Мабодо, нинза мағлубиятга учраб, асирликка тушгудай бўлса ҳам душманлар ундан барибир бир оғиз сўз ололмасдилар — нинза даҳшатли қийноқлар остида мардондор жон беришни афзал кўрарди.

Нинзанинг тайёргарлиги унга бу унвон лойиқ қўрилганидан сўнг ҳам тугамасди, чунки нинзюцу да камолотнинг чегараси йўқ. Жисмоний ва руҳий тарбиядан ташқари фалсафа сабоқлари олинган, актёрлик, роҳиб, бозингар, саёхатга отланган бойвачча қиёфасига киришга ўрганилган. Уларнинг душманлари доимий хавф остида эдилар. Чунки йўлда учраган ҳар қандай кимса қиёфасини ўзгартирган нинза бўлиб чиқиши мумкин эди. Нинзаларни ёлланган қотиллар деб қонхўрликда айблаганлар унчалик ҳақ эмас. Аксари нинзалар йўл-

лик, қўқув солар эдилар. Тайёргарлик ўн беш йилдан сўнг адоғига етарди. — Ўқувчи барча машғулотлардан имтиҳон топширар, сўнг нинзалик унвонига мушарраф бўларди. Унга шахсий қурол ва бошдан-оёқ қора

рангга чулганган (қора ранг одамга кучли руҳий таъсир кўрсатиши аниқланган) кийим-бош тақдим этилган. Шундан сўнг охиригача яшаш камдан-кам кишига насиб этадиган, уч асосий мазмун — машқ, хавф-хатар ва жангга тайёргарликдан иборат Ҳаёт бошланарди.

Умуман олганда нинзалар иложига борица жангдан қочишга интилишган, чунки уларнинг мақсад-вазифалари ўзгача эди. Уларга муҳим ҳужжат ёки ҳукмдорларни ўғирлаш, гап тинглаш ёки саркардани ўлдирish, хуллас оддий одамнинг қўлидан келиши маҳол бўлган ишлар топширилган. Топшириқ бажарилгач, нинзалар устамонлик билан кўздан яширинишган. Агар иш барибир жангга бориб тақалгудай бўлса, нинза қўрқинчли, шафқатсиз қиёфага кирар, чунки қўлга тушган тақдирда

ларига тўсиқ бўлганларни ўлдирмай, гипноз йўли билан, у ёки бу нуқтага таъсир этиб, вақтинчалик беҳуш қилиб қўйишар ва бу билан унинг ҳаётини сақлаб қолишарди.

Нинзалар мураккаб касбларини бошқа иш қўлларидан келмагани, шундай тарбия олиб, шундай ҳаёт тарзига кўниктирилганликлари учун адо этардилар. Афсуски, нинзалар аввалги обрў ва мавқеларини тиклай олмадилар. Олдинига Токугаванинг хиёнати панд берди. Сўнг — тарих. Уларни сарғайган саҳифалари қатига жо қилган бешафқат тарих...

И. Оранскийнинг «Шарқ якка курашлари» китобидан ўғирма.

Бош муҳаррир
уринбосари
Абдуҳошим
ИРИСБОЙ

ТАҲРИР
ҲАЙЪАТИ:
Жайназар
БЕКНАЗАР
Дадахон
ЕКУБОВ
Муҳаббат
ИБОДОВА
Юсуф ЗИЁД
Тўлқин ҲАЙИТ
(масъул котиб)

ЖАМОАТЧИЛИК
КЕНГАШИ:

Бахтиёр
ЭГАМБЕРДИЕВ
Қувондиқ
БЕРДИЕВ
Мейли
ИҶЛДОШЕВ
Рўзимат
САФОВ
Абсалом
УСАНОВ
Баҳодир
ЭШОНХОНОВ
Урол
УЗБЕК

Таҳририят
келган хатларга
ёзма жавоб
қайтармайди.
Шунингдек,
фуқаролар
билан
ташқиқотлар
ўртасида
воситачилик
ҳам қилмайди.

Газетамиздан
олинган
маълумотлар
«Оила ва
жамият»дан
деб кўрсатилиши
шарт.

Газетамиз
ҳомийлари —
Тошкентдаги
«СЭВИЖ»
тижорат жамияти,
ғаллаорол
туманидаги
«Ғаллаорол»,
Муборок
туманидаги
Хитой давлат
хўжалиги,
Намангандаги
«Тўқимачи»
маданият
саройи.

МАНЗИЛИМИЗ:

700029,
Тошкент — 29
Намоёншар
хизмати,
1-бино.
Телефон:
39—43—95
Обуна
индекси 64654
Буюртма 42

Ўзбекистон
Республикаси
«ШАРҚ»
нашриёт —
матбаачилик
концерни
Тошкент шаҳри

— Ҳовучда нима бор!
— Муҳаббат!

Суратчи: Рустам МАРДОН

Хат

ҲАЁТДАН УЗИЛИБ ҚОЛГАНМИЗ

Умримизда бирор жойга арз қилмаганимиз, шикоят ёзмаганимиз. Худога шукр, еб-ичиб турибмиз. Бу қийинчиликлар ўткинчи, уч-тўрт йилда ҳаётимиз ҳам изига тушиб кетар.

Ўзи қандай арзларингиз бор, дерсиз: эҳтимол?
Шу йилнинг бошида Сирғали туманининг 5-мавзесидаги турар — жойлар фойдаланишга топширилди. Қўллар қатори, бизлар ҳам янги уйларга жойлашдик. Қимчиликлар аста-секин бартараф этилаёпти. Лекин ҳаётдан узилиб қолганга ўхшаймиз.

Бу, айниқса, шанба-бозор кунлари жуда-жуда билинади. Илтимосимиз шунки, ҳурматли газета, мутасадди раҳбарларга етказсанг, биз яшаб турган мавзеда газет-журнал дўкони очиб берсалар. Ўрни келса, лозим бўлса, унча-мунча ишларга ўзимиз ҳам ёрдам берамиз. Мабодо, дўкон мудирини топшишга қийналсалар, савдо соҳасида ишлаган пенсионер отахонимиз бор.

С. САМАДОВ,
А. АБДУЛЛАЕВ,
А. МАННОВ.

ҲҒИРЛИК

Тунов кунн шифохона-миздаги энг оғир беморлар ётадиган бўлимдан тунда панжарани арралаб, хона совутгичларини ҲҒирлаб кетишибди. ҲҒирларни ҳатто шифохонада миршабларнинг қоровуллик қилиши ҳам чўчита олмабди-я! Е алҳазар!.. Е тавба!.. Илгарилари шифо ва илм масканлари, масжидлар муқаддас даргоҳ саналиб, у ерларнинг мулкига ҳеч кўз олайтирилмас эди. Уларнинг мулкига мулк қўшилса кўшилар, бироқ ҳеч қандаймас, ҲҒирилик тўғрисида ҳеч кимнинг ҳаёлига ҳам келмасди.

Е тавба, ҲҒирилик кундан кунга турмушимизга сингиб кетган сифатга айланиб бормоқда. Ҳаво совутгичлар ҲҒириларидан бир неча ой илгари хайрия эвазига қўрилган шифохона томи-дан шиферларни кўчириб олиб кетишганди. Энг дахшатлиси шуки, ҲҒириликнинг ёнига қотиллик ҳам қўшилмоқда.

Эрта-индин докторлик диссертациясини ёқлаш учун тайёргарлик кўраётган ҳурматли домламиниз «Волга»сини бериб қутулмади, ўзини ҳам ўлдиришди аблаҳлар. Ҳа, ҲҒирилик қандайдан-қандай тақдирларни барбод қилмоқда, уларнинг қариндош-уруғларини, бола-чақаларини битмас-туганмас ғам-аламга солмоқда. Ҳиёнат, ҲҒирилик сифатлари қачондан бошлаб бизга эш бўла қолди?! Жимгина ўтириб фикр қиласан. «Нега?» деган изтиробли савол қалбингни тирнаб ўтади. Ҳали-ҳали эсимда, 1959 йили Қаманиннинг Қарвон қишлоғига қовун экдик. Қовун палакларни роса ғовлаб, авж ривожланди. Айниқса, «Бўриқалла», «Дониёр» қовунларининг ҳиди димоғини шундай қитқилардики, ҳидлайвериб тўймасди одам.

Ана ўшанда қўшнилари чақириб, роса «қовун сайли» қилганмиз. Ҳа, биринчи қовун узилганида, албатта, қўни-қўшнилари билан баҳам кўрилар, мана қовуниимиз пишди, сизлар ҳам тотиб кўринглар, деб қариндош-уруғлариникига бир қоп ёки

бир хуржундан улашиб чиқиларди.

Шундай кунларнинг бирида, «Эртага узиб олиб, опамлариникига олиб бораёй, бир маза қилишсин» деб танлаб қўйган «Бўриқалла»дан икитасининг фақат пўчоғи қолганини кўриб, роса жигибирон бўлганман: «Бирон бир сизир ёки бузоқ пайкалга ораламаган эди-ку, нима еди экан?» деб роса ҲҒирон бўлганман. Тушга яқин Холмурод бўламиниз келдилар. «Энди, бу итнинг эси йўқда, булам. Кечаси қаердан-дир бўриқалла ебди. Мундоқ ўйлаб қарасам, бундай қовун фақат сизларнинг пайкаллари-нингда етилган. Айбга буюрмайсизлар, товонига тўртта «Қорақанд» олиб келдим», дедилар. Қаранг-а, қовунини еган ит-у, эгаси изтироб чекапти. Ана шундай эди у пайтда қадриятлар!

У пайтларда ҳам қовун ҲҒирилари бўларди. Бироқ ҲҒириларан қовунлар эгасига қайтариб бериларди ёки «ҲҒирининг уйига чақирилиб, жўжа шўрваси устида қизик ҳангома бўларди. «Бунчалик ҳам қаттиқ ухлайсанми-а? Пойчангни кесиб кетса ҳам билмайсан, шекилли, оғайни» деб ҳазиллашиб кулишардики. Мана шунақа эди ҲҒирилик у пайтларда!

Ҳозирги кунда уволидан қўрқмай, қовун экилган пайкалга тонналаб заҳарли дорилар солиб, қовунини егулик қилиб эмас, балки бозорбоб қилиб етиштирадиганлар ҳаддан ташқари кўпайиб кетди. Ана шундай қовундан икки тилигини есангиз, уч кун ичбуруғ бўлишингиз турган гап. Ҳўш, қани инсоф, қани диёнат? Бу ерда инсон қадрияти бир тийинга ҳам олинмаётгани сезилмаяптики?

Қишлоғимизда ёшлиғида ҲҒириликни вақтинча қасб қилиб олган одам бўларди. (Жўйи жаннатда бўлсин, яхши одам эди). ҲҒириликни қасб қилиб олган шу тоифа-

даги одамларни «Атойи ҲҒири» дейишарди. Шуниси қизикки, атойи ҲҒири яшаган қишлоққа бошқа ҲҒирилар яқинлашмасди ҳам. Атойи ҲҒирининг шаъни, исноди ўз мавқеида сақланарди. Қишлоғимиз атойи ҲҒирисининг бир ҳикоясини эшитганман:

...Тарози юлдузи кўринганидан кейин овга чиқдим. Тоғ томонга анча юриб, қўй сурувиға йўлиқдим. Мудраб ётган қўйларнинг семизини танлаб, энди елкамга ташлаган эдимки, «Ҳой, кимсан!» деган товушни эшитдим. Бор кучимни йиғиб, оёқларимга бердим. Қанча югурганимни билмайман, чўпоннинг ити етиб келиб, ёғимга тирмашди. Бир тепиб саранжомладим. Яна анча югуриб, орқамга қарасам, чўпон таёғини силкитиб силкитиб югуриб келяпти. Олдинда жарлик. Шошганимдан мўлжални сал нотўғри олибман экан. Пишиқиб, ҳансираб, югуриб келаётган чўпон орқамдан бақирди:

— Жаббор! Агар елканг-даги қўй билан шу жардан сакраб ўтсанг, қўй сеники. Ҳалол!

Бошқа иложим ҳам йўқ эди. Бор кучимни йиғиб, қўй билан жарликдан сакраб ўтдим. Қўйни елкамдан туширдим. Жарнинг нариги тарафдаги чўпон тубсиз жарликка қараганча бошини сарак-сарак қиларди.

— Жаббор, — деди чўпон. — Атойи ҲҒири деганларича бор экансан. Қойил! ҲҒириларан молинг — ҳалол.

— Демак, розисан-а, дедим мен.

— Розиман, Жаббор, розиман. Ош бўлсин.

— Чўпон, мен сени танимадим. Е Ҳайит чўпоннинг чўлиғимисан?

— Йўқ. Ҳайит чўпон Пайшанба бозорига кетган эди. Унингга мен қолдим.

— Сен мени қандай танидинг?

— Жаббор ҲҒирининг келадиган маҳали яқинлашди. Эҳтиёт бўл, деганди Ҳайит чўпон...

Мен жарнинг бу четида, чўпон у четида, лекин суҳбатимиз то қуёш чикқунича давом этди...

Ҳа, ўша пайтлари ҲҒирилик ҳам мана шундай мардларча бўлган. 1965 йилгача қишлоғимизда қулфнинг нималигини билган эмасмиз. Бу хусусият жумҳуриятимизнинг кўп ҳудудлари учун оддий ҳол бўлган. Бир ёққа кетар бўлсан, эшикнинг зулфини ўтказиб, ип боғлаб кўярдики, холос. Дарвоза деган нарсанинг ўзи бўлмаган. Ҳозир эса қишлоқдаги ҳар бир ҳовлининг ўзи бир қўрғон. Шаҳардаги «дом»ларда эса темир эшик. Эшигимиз кўнғироғи жиринглаганида, ким келди экан, дея аввало «глазок»дан қараймиз. Қўзларимиз алдаётган бўлмасин, деб, ишонқирамай, «Ким?!» деб сўраб ҳам қўямиз.

Қишлоғимизнинг қоқ ўртасида дўкон бўлиб, биз дўкондорни «Мулла Бозор бова» дердик. У киши Қамай-достончилари мактабининг асосчиларидан эди. «Нуранин»нинг ёшлиғи» достонини шундай берилиб қўйлардики, атроф туман одамни эритиб, сел қилиб юборарди. Мулла Бозор бованинг савдотини асосан инсоф, диёнат, ишонч асосида қўрилган бўлиб, алдаш, ҳиёнат, ёлғон тўғрисидаги тушунчанинг ўзи йўқ эди. Масалан, бирин киши савдо қилса-ю, лекин пули етмаса, «Олақолинг, пул тушганида келтириб берарсиз. Ҳа, айтмоқчи, Бектошбойга айтинг, биздан қарзи 360 сўм бўлибди. Сизники эса 331 сўм» деб айтганларининг бир неча бор шохиди бўлганмиз. Еки «Мулла ака, кеча ўғлимдан қанд бериб юборибсиз. Олдин ҳам сиздан новот олганмиз. Ҳисобланг-чи, ҳаммаси қанча бўлибди», деб

айтишган ҳамқишлоқларимни кўп кўрганман. Уша пайтлари инсон юзи иссиқ бўлгандир, билмадим, аммо, бир-бирига интиқлик, елкадошлик, меҳр-оқибат, мурувват, ҳалоллик энг юқори ўринда туриши аниқ эди.

Ҳўш, бугунга келиб қаёққа кетди ўша қадриятлар? Инсоф, имон, гуноҳ, увол, диёнат тушунчалари нега қалбимизни тобора тарқ этмоқда? Ёлғон, алдаш, ҳиёнат, жиноят қилишдан тап тортмаслик нега оддий ҳолга айланиб бормоқда?

Балки қадриятларнинг йўқолиши, салбий тушунчаларнинг қалбимизда томиротиши, шўролар мактабида ўқиш ва ўқитиш системасига ёлғон, қалбакилик аралашганига бориб тақалмасмикин?

Амалиёт билан илмий ўртасида катта фарқ ёш қалбларда ёлғоннинг илдири отиши, мардликнинг сиқиб чиқарилишига сабаб бўлмади-микин? Ёлғоннинг, ноинсофликнинг чегарасини унутишнинг гуноҳ эканлигини ҳис қилмайдиган кўпайди. Мана шу ҳиссилик инсон қадриятининг пасайишига, унинг йўқолишига сабаб бўлмади-микан?!

АВВАЛО, мактаб ва оиладаги тарбияни тубдан қайта қуришимиз, ота-боболаримизнинг минг йиллик тажрибаларидан етарли равишда унумли фойдаланишимиз зарур. Бу ишни ҳеч кечиктирмасдан бошламоқ даркор. Эл аро гар физку-фасод кўп югур, Барҳам топса инсоф, имон ва гурур.

Бил, бу юртда бузулган ахлоқ-тарбия, Улғайиб нокаслар офат келтирур. Бу юртда ғамлидур афзун сарафроз, Дўст дўстни тингламас, бўлмаслар ҳамроз, Ийиги қўли тутар ота

ёқасин, Бошланар бундаини юрта инқироз. Эй халқим, юрт шаъни олий муқаддас, Шу туйғу қалбларга жо қилсин бир сас: Топталмасин абад шу она тўпроқ, Ҳар бир фарзанд бўлсин ақли-забардаст.

Жуманазар БЕКНАЗАР

ЭТАГИДАН АЙРИЛГАН ЖОНЛАР

Тангрига шукрим, охирату Қўрғон, имонч Раҳмон тўғрисида сўзлайдиган замоналар келди. Бизларни жаннат деб дўзахга етаклаётган ёлғон гоёлардан кечиб, кеч бўлса-да, этакларимизни йиғиштириб олдик. Энди бу этакларни покламоқ зарур.

Бир дostonда ўқигандим: «Момонинг кенг ва мўл этакларида яшириниб жон сақлаб қолдим». Этакда жон сақлаган кимса Нўхатполвон каби жимитдай ёки Алломишдай барваста эмас, атиги етти ёшли бола бўлган. Дostonларда қилиб кетганимиз дея ўша момонинг кенг этакларини кўрмоқ истайман. Улар йўқ. Қаризанда шундай этаклар қиядиган ўзбек сулувларини излайман. Қалта сочу, қалта этакли, бўёқларга чап-ланган сулувлар кўринади.

Сал шабадага кўтарилишга тайёр этаклар... Дунёда борлигиниздан мақсад фақат ҳиллаиш эмаслигини биласизми? Йўқ, сиз буларни билмайсиз, чунки жудаям ожизсиз!

У кун мен сизга ўхшаганларнинг гуноҳлари соя солиб турувчи «Болалар уйи» деган жойда бўлдим. У Бўка туманида жойлашган бўлиб, Йўлдош Охунбобоев номи билан аталаркан. Йўлдош отаям бир кун келиб шунчалик болалари бўлишини билмаган бўлса керак. У ердаги 94 тарбияланувчининг тенг ярми — 47 таси ўзбеклар экан. У ерда ҳамма нарсаси бор: овқат, ўйинчқ, шароит, аммо болалик йўқ. Уларнинг кўзларида аллақандай мунг, ҳазинлик, дилгирлик бор. Уларни ҳаёт болаликдаёқ улғайтириб қўйганди.

Қўллари билан суҳбатлашдим. Сағирларнинг ярим қўнғилларига қўл солиб, битта хулосага келдим. Биз — мана шу болаларнинг ота-оналари келинлар, оталар ҳаёт нималигини, унда нима муҳим, нима ўтқинчилигини билмай яшаётган, гухроқ бандалармиз. Қўшилмайсизми? Агар шундай бўлмаганда эди, ота саккиз болани ташлаб, бошқа аёл билан кетмасди, оқибатда болалар ҳам бу ерга келмасди. Еки аёл қўлига болта кўтариб эрини нимта-ламаган, болалар бу ёққа тушмаган бўларди. У-ҳў ёза-верса... Лекин фақат ёзган билан иш битмайди. Нимадир қилиш керак. Ҳеч бўлмаганда сўзсиз билан, ҳаракатимиз билан бир-бировимизга таъсир этмоғимиз даркор. Жимлигу лоқайдликдан ас-расин.

Ҳозирча фақат яттилаб турган бир умид бор. Бу ҳам ўзлигимизга қайтаётганимиздир. Ҳеч бўлмаганда шу ўзлигимизни асраб қолайлик.

Иброҳим БАРОТ

ОВСИНЛАР

Суратчи: А. ТҒРАЕВ